

Vrste iskanja

- brskanje (po policah v knjižnici upr.)
- iskanje znanega vira (gradiva) - (upr. poskomo avt., nasl.,...)
- iskanje neznanega vira (navadno po vsebini)
 - ↳ (upr. imam sem. nabol. na neko temo...)

Brekanje

- pregledovanje virov, izkončanje povezav med njimi
- najdeuje relevantne virev je slučajno (iskanje je „najljubčno“, sistem pa ne! - n.j. namen ni reševjenost!)
- dobro podprtje v spletnih virih, manj v trad. knjižničnih virih
- večasih je to edini način iskanja (sicer redko)

Idaj je brskanje primerno

- ko sist. ne omogoča poizvedovanja
- ko info. potreba ni def. ali je zelo široka
- ko želimo dobiti spl. pregled področja
- ko iščemo podobno gradivo, ţe majdenemu (recimo predlogi na YT ali Google)
- ko o tematiki ne vemo veliko
- †

Kako brskamo?

- iščemo podobne dokumente
- †

Iščanje vsebu. gradiva

- jeno določ. info. potreba!
- vseeno moramo biti pozorni na relevantnost!
- +

Iščanje po vsebini

- info. potr. def. tematiko
- rel. založeno isčanje in presejanje relevantnosti

Poizvedovanje (x vidika uporabnika)

- def. problema
- izbor vira

OBLIKOVANJE POIZVEDBE

- izpis in pregled rez.
- obdelava rez. (shranjevanje, tiskanje, ...)

Glavne funkc. SZP (brez teh nimašo SZP !)

- (izbira xbirke (xnotraj sistema))
- podajanje poizvedbe! (razl. načini: osn., npr. iskanje...)
- izpis rezultator !

Pomožne funkc. SZP (niso obvez. za SZP !)

- Izpis slovarjev (izbira vr.)(dobro, da se ne zatlifi.)
- razvrščanje po razl. kriterijih
- shranj. rezultator (razl. načini in formata)
- posiljanje rez. po e-pošti
- citiranje (vsaj v pomoč)
- :

Poizvedovanje

- Konceptualna analiza

- ↳ vprašanje (npr. vpr. o tem)
- ↳ bistveni koncepti (o tem točno naša poizvedba bo ne npr. seminar kot tak nema bist. pomena za izkuje njegove teme!)(lahko razvijemo loč. od sest. !)

• Formulacija

- ↳ uporaba ust. poimenovanja za koncept (npr. na angl. strani isteno v angl., strož. namesto poljub. besed...) (letala ↔ avioni)!
- ↳ specifično vs. splošno (rezultati)
(npr. LOBISS ali sistem za poizvedovanje)

Podoben proces pri vsebinski obdelavi (to jočno npr. katalogizatorji!) → tu imamo lahko dva problema: če kajiga omeni neko stvar recimo žemo enkrat ali potem res govor o tem?

Možnosti oblikovanja poizvedbe

- niz znakov (beseda)

npr. knjižnica

→ pomeni iskanje šolski v kazis ali v delu kazisa!

Op: Bib. opis - opis nekega gradiva (po pravilih / stand.)

Bib. vpis (entry) - "listek v listk. katalogu"

Bib. zapis (record) - zapis v rač.

(v kazisu imamo opis!)

• fraza

npr. Šolska knjižnica

→ običajno pomeni

Šolska AND knjižnica

11) Šolska knjižnica!

Bolj specifično

Omejitev na izbrano polje (ali več polj):

npr. TI = knjižnica

Izraje v:

- posamični polji
- kombinacija polj
- kjer so v zapisu

Krajevanje

• poišče vse zapise, ki imajo skupen nek razen znakov:
npr.: knjžnica *

Oblikovanje poizvedbe

- logični izrazi
 - logični operatrorji
 - operatrorji razdalje
 - izboljšave
- naravni jezik (ChatGPT ipd.)
- iskanje na podlagi slike, svoka (reverse image search)

Logični (Boolovi) operatorji

- George Boole (1847) simbolična logika
- Matematika filozofija
- AND, OR, NOT, (AND NOT), ...

AND (logični in)

labeled AND function

G ₁	F	G ₁ ∧ F
0	0	0
0	1	0

$G \wedge F$	0 0 1 0 1 1	0 0 1

(kerati mora biti v besedilu oboje!)

OR (logični ali)

$G \text{ OR } F$

$G \vee F$

(eno ali drugo!)

(npr.: letala ali avioni)

↳ gotovo bomo dobili (koraj) vse!

nikoli ne bomo našli vsega!

Pozor: $J \wedge H \vee S \neq J \wedge (H \vee S)$!

Vrstni red (gnezdene) je pomembno

Tip. vrst. red: (NOT → AND → OR)

NOT = AND NOT (logični in ne)

$G \wedge \neg F$

$G - F$

$G \quad F$	0 0 0 1 1 0 1 1	$G \wedge \neg F$

Običajna prioriteta operatorjev

1. NOT
2. AND
3. OR

- odvisno od sistema!
- morala oklepajev

Težave & uporabo Boolovih operatorjev

- formen se razlikuje od tako v vsakd. jeziku
- zap. kombinacija x AND : preokro
- zap. kombinacija x OR : preširo
- enakovrednost operandov (iskalni pojmi npr.)
- upreditve redn. navadno neključna

Yxboljšave Boolovih operatorjev

- dodatni operatorji (operat. razdalje)
- obrazec (implicitni) operatorji
- rangiranje po št. izpoljenih zahtev (recimo pri primernih A V B V C!)
- uteževanje
- facetna navigacija!
- povratna informacija o relevantnosti

Operatorji razdalje (ni zelo uporabljan)

- operatorji bližine → medaj s sterilom črk (oddaljenost)
- +

Naravni jezik

Osn. pristop :

- izloč. formensko pravilne besed (vezniki, ...)
- izraje (razl. skloni besed, ...)
- sinonimi (iskanje tudi po njih)
- povezava x OR

→ nadgradnja danes AI.

Izbira na podlagi slike, ročna

- na podlagi primerca (Query by Example)
- poišved. na podlagi vseb. (Content-based retrieval)
↳ po kvalitativnih posnetku, ne po njegovih last.

oz. opis!

- Upošteva kriterije kot so barva, tekstura, oblika, ton, ...
- prepoznavanje vzorcev (npr. obrazov)

Posebni vrsti poizvedb

- SDI (selektivna disseminacija informacij)
 - ↳ npr. opomiki (alerts) na Google Scholar!
 - ↳ sprotno spremljanje / pristop
- retrospektivna poizvedba
 - ↳ čeaj vse je na reso temo obstajalo nekoč (ali vse do danes)

Uporabniški vmesniki

- Različni poudarki
- Najbolj splošno:
 - uporab. vmesnik je vse, kar uporabnik vidi, sluši in česa se dotira pri delu z računalnikom
- Ozje
 - programska oprema (ali) del, ki omogoča dialog uporabnika z računalnikom.

